

นับแต่ปี 2510 เป็นต้นมา ธนาคารได้มีบทบาทในการให้สินเชื่อการเกษตรดังนี้

1. ได้ร่วมมือกับสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ในการพัฒนาชนบทด้วยการให้สินเชื่อการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตแก่กลุ่มสมาชิกเกษตรกร ซึ่งมีเขตดำเนินงานแยกตามแผนงานได้ 3 แผนงาน ดังนี้

1.1 เขตการให้สินเชื่อตามแผนงานธุรกิจเศรษฐกิจชนบท แผนงานนี้เป็นแผนงานของ ร.พ.ช. มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าตามความต้องการของประชาชน มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมอาชีพเกษตรกร ช่วยให้เกิดการมีอาชีพที่เหมาะสมกับภูมิประเทศและฤดูกาล

การให้สินเชื่อตามแผนธุรกิจเศรษฐกิจ เป็นการให้สินเชื่อแก่กลุ่มเกษตรกรระดับอำเภอ ซึ่ง ร.พ.ช. ได้จัดตั้งขึ้นในเขตเร่งรัดพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตถนนที่ชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ธนาคารได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2510 มีเขตดำเนินงานทั้งหมด 16 อำเภอ

หลักการในการให้สินเชื่อของธนาคาร

1. จะต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มธุรกิจเศรษฐกิจของ ร.พ.ช. ระดับอำเภอกลุ่มละประมาณ 5 — 10 ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันหรือมีเขตเกษตรติดกันทั้งกลุ่มจะต้องรับผิดชอบร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม

2. มีคุณสมบัติตามที่ธนาคารฯ กำหนด

3. ให้สินเชื่อสำหรับ

3.1 อาชีพหลัก ซึ่งทำรายได้หลักให้ เช่น การทำนา

3.2 อาชีพรอง ที่ทำรายได้รองให้ เช่น การทำไร่ต่างๆ

3.3 อาชีพเสริม เช่น การเลี้ยง เป็ด ไก่

การที่ธนาคารฯ กำหนดเช่นนี้ ก็ทำให้การปล่อยสินเชื่อมีความเสี่ยงน้อยลง

4. วงเงินกู้ ทั้ง 3 ประเภทอาชีพรวมกันไม่เกินรายละ 8,000 บาท

5. ระยะเวลา ไม่เกิน 1 ปี

6. ดอกเบี้ย ร้อยละ 12 ต่อปี

7. หลักประกัน รับผิดชอบร่วมกันอย่างลูกหนี้ร่วม

8. การจ่ายเงินกู้ ทั้งเงินสด และวัสดุเกษตร สินเชื่อเงินสดธนาคารจะคำนวณจากเนื้อที่เพาะปลูกจริงจากแบบสำรวจคูณกับเงินสดที่กำหนดต่อไร่ สำหรับค่าแรงงานค่าเมล็ดพันธุ์เป็นต้น บางครั้งเกษตรกรอาจได้รับสินเชื่อต่ำกว่าที่ธนาคารคำนวณก็ได้

9. ติดตามผลการให้สินเชื่อ โดยพนักงานสินเชื่อร่วมกับเจ้าหน้าที่ ร.พ.ช. ช่วยเหลือ แนะนำเกษตรกร เพื่อให้การให้สินเชื่ออย่างได้ผล

1.2 เขตการให้สินเชื่อตามแผนงาน ร.พ.ช. สมบูรณ์แบบเป็นแผนของ ร.พ.ช. ที่เกิดจากการสำรวจให้ความช่วยเหลือของธนาคารพัฒนาเอเชีย

ซึ่งมีโครงการช่วยเหลืออยู่ 4 โครงการคือ โครงการเลี้ยงปลา โครงการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม โครงการเลี้ยงโค—กระบือ และโครงการปลูกพืชไร่ ร.พ.ช. ต้องประสานงานกับหน่วยราชการหลายฝ่าย เช่นกรมประมง กรมปศุสัตว์ และกรมส่งเสริมการเกษตร ธนาคารกรุงไทย ได้เข้าร่วมโครงการเป็นผู้ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรตั้งแต่ปี 2513 เป็นต้นมา มีเขตดำเนินงานทั้งหมด 44 อำเภอใน 16 จังหวัด

1.3 เขตการให้สินเชื่อตามแผนงานพื้นที่ดีเด่น เริ่มเมื่อปี 2512 เป็นแผนมุ่งส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในระดับตำบลและหมู่บ้านที่ดีเด่นเท่านั้น เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรในละแวกใกล้เคียง มีเขตดำเนินการทั้งหมด 17 อำเภอใน 16 จังหวัดต่อมา แผนนี้ได้เปลี่ยนเป็นแผนชนกกิจกรรม

การให้สินเชื่อการเกษตรตามแผนนี้ มีหลักดำเนินงานเหมือนกับการให้สินเชื่อตามแผนธุรกิจชนบท ต่างกันเฉพาะหลักเกณฑ์ในการกำหนดพื้นที่เท่านั้น พื้นที่กำหนดเป็นเขตพื้นที่ดีเด่นในบับแรกๆ ประกอบด้วยหมู่บ้าน 10 — 15 หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในรัศมี 5 — 10 กม. มีกิจกรรม ร.พ.ช. สนับสนุน เช่น การสร้างถนน แหล่งน้ำ ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ การตลาด อุตสาหกรรมในท้องถิ่น เพื่อเป็นการสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร

2. การให้สินเชื่อการเกษตรที่ธนาคารดำเนินการเอง

โดยธนาคารร่วมมือกับนโยบายของรัฐบาล ในการขยายสินเชื่อการเกษตรในปี 2518 ธนาคารมีหลักการดังนี้

2.1 ให้กู้เบิกเงินบัญชี สำหรับการทำฟาร์มขนาดใหญ่มีประสบการณ์พอสมควร มีหลักทรัพย์มูลค่า 3 เท่าของวงเงินกู้จำนวน ทำฟาร์มที่ไม่เสี่ยงจนเกินไปทั้งในด้านการผลิต การตลาด และราคา มีแผนการจัดการฟาร์มเป็นไปได้อย่างดีและมีแนวโน้มประสบผลสำเร็จ

2.2 ให้กู้แก่เกษตรกรรายบุคคลตาม “โครงการช่วยเหลือเกษตรกร” เกษตรกรต้องมีที่ดินเป็นของตนเอง ประกอบอาชีพการเกษตรอยู่ในเขตชลประทานหรือสภาวะการผลิตที่ไม่เสี่ยง ปลูกพืชเศรษฐกิจและสามารถชำระเงินได้ เกษตรกรสามารถกู้ยืมทำการผลิตได้ไม่เกินรายละ 50,000 บาท โดยมีหลักทรัพย์มูลค่า 3 เท่าของวงเงินกู้จำนวนเงินกู้จำนวนหลักประกัน

อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ระยะเวลากู้ได้ไม่เกิน 12 เดือน ขำระเมื่อสิ้นสุดฤดูกาลเก็บเกี่ยว การจ่ายเงินกู้ของธนาคาร ธนาคารจะจ่ายให้เป็นงวดๆ เท่าที่จำเป็นหรือจ่ายตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในคำขอกู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมให้เกษตรกรต้องนำเงินไปใช้ในการเกษตรจริงๆ

2.3 ให้กู้แบบลูกหนี้ร่วมกัน สำหรับเกษตรกรขนาดเล็กที่มีฐานะค่อนข้างยากจน ไม่มีหลักประกันพอตามเกณฑ์ของธนาคาร แต่ต้องการเงินไปปรับปรุงการเกษตร ก็สามารถกู้เงินจากเงินธนาคารได้ โดยรวมเป็นกลุ่มร่วมกันเป็นลูกหนี้ โดยธนาคารจะคัดเลือกเกษตรกรที่จริงจัง ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เข้าเป็นลูกค้า ขณะที่รับสินเชื่อจะมีพนักงานสินเชื่อของธนาคารออกแนะนำควบคุมการใช้จ่ายเงินของเกษตรกรด้วย และหลังจากได้รับสินเชื่อมาครบ 3 ปีแล้ว ธนาคารจะสำรวจฐานะเศรษฐกิจใหม่อีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้ธนาคารยังมีกิจกรรมเฉพาะอย่างในการให้สินเชื่อและการควบคุมสินเชื่อที่ทำได้ง่าย เช่น

1. การให้สินเชื่อตามโครงการหมู่บ้านสหกรณ์เริ่มดำเนินงานในปี 2519 สหกรณ์ที่ธนาคารเข้าไปร่วมให้สินเชื่อ คือ สหกรณ์การเกษตรสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านสหกรณ์การเกษตรตามพระราชดำริแห่งแรก

หลักในการให้สินเชื่อ

1.1 มีการจัดกลุ่มเกษตรกรกลุ่มละประมาณ 10 คน แบบเป็นลูกหนี้ร่วม

1.2 กู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่ละรายไม่เกิน 16,000 บาท และรวมแล้วไม่เกิน 160,000 บาท

1.3 อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี ไม่ทบต้น ให้ชำระดอกเบี้ย 4 เดือนครั้ง หรือตามฤดูกาลเก็บเกี่ยว

1.4 ระยะเวลา 12 เดือน เมื่อครบกำหนดต่อสัญญาได้ไม่เกินครั้งละ 12 เดือน

1.5 การจ่ายเงินกู้ จ่ายผ่านร้านค้าในหมู่บ้าน ซึ่งคณะกรรมการได้จัดให้เป็นร้านค้าประจำหมู่บ้าน เพื่อจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ยาปราบศัตรูพืช เครื่องอุปโภค บริโภค รวมทั้งเงินกู้ที่เป็นเงินสดก็จ่ายผ่านร้านค้าประจำหมู่บ้านโดยผ่านคณะกรรมการหมู่บ้านควบคุมการใช้เงินของเกษตรกร

2. การให้สินเชื่อตามแผนสามประสาน

เป็นแผนที่ร่วมกันระหว่างธนาคารกรุงไทย กับส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้พ้นจากความยากจน โดยส่งเสริมในด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านเงินทุน จะต้องมีการสามประสานงานกันคือ

2.1. ฝ่ายส่งเสริมการผลิต จัดหาหรือจัดสรรที่ดินให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง พัฒนาที่ดินให้มีคุณภาพปริมาณการผลิตสูง จัดหาแหล่งน้ำ พัฒนาอาชีพ พัฒนาการคมนาคม อบรมเกษตรกรให้มีความรู้ในวิชาการเกษตรแผนใหม่ คัดเลือกพืชเศรษฐกิจ ผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดี ให้ปริมาณการผลิตสูง จำหน่ายให้แก่เกษตรกรนำไปเพาะปลูก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ ร.พ.ท. กรมส่งเสริมการเกษตรสำนักงานปฏิรูปที่ดินและบริษัทเอกชนเป็นต้น

2.2 ฝ่ายการตลาด ให้เกษตรกรมีการรวมตัวจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น เพื่อดำเนินการในด้านการตลาด กล่าวคือให้มีร้านค้าจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภค วัสดุอุปกรณ์การเกษตร เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช อาหารสัตว์ และให้มียุ้งฉาง ไชโล โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูป ผลผลิตผลการเกษตร และจัดให้มีศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์ เมล็ดพันธุ์พืช เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของเกษตรกร

2.3 ฝ่ายเงินทุน ธนาคารกรุงไทย เป็นผู้ให้สินเชื่อแก่เกษตรกร และสหกรณ์ดังต่อไปนี้

ก. ให้สินเชื่อแก่เกษตรกร

— เพื่อไถ่ถอนหนี้สินจากนายทุนที่เสียดอกเบี้ยในอัตราสูง เงินกู้มีกำหนดเวลา 5 ปี ดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ย่อมชำระเป็นรายปี พร้อมดอกเบี้ย ชำระเมื่อหลังฤดูการเก็บเกี่ยว

— เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ โดยธนาคารจะให้กู้เบิกเงินมีกำหนด 1 ปี ดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

— เพื่อขลอกรขายผลผลิตให้ได้ราคาสูง เงินกู้มีกำหนด 1 ปี ดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี และให้จำหน่ายผลผลิตเป็นประกัน

ข. ให้สินเชื่อแก่สหกรณ์

— เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในร้านค้า และการรวบรวมผลผลิตมาแปรรูปจัดจำหน่าย มีกำหนด 1 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 11 ต่อปี

— เพื่อรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์การเกษตร ระยะเวลาและอัตราดอกเบี้ยเหมือนข้อแรก แต่ต้องจำหน่ายผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นประกัน

— เพื่อก่อสร้างยุ้งฉาง โกดัง ไชโล และโรงงานแปรรูปผลผลิตผลการเกษตร มีกำหนด 5-10 ปี ดอกเบี้ยร้อยละ 11 ต่อปี

— โดยขอลดตัวเงิน เรียกเก็บค่าสินค้าเรียกเก็บส่วนลดในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี

การให้สินเชื่อแก่เกษตรกรเป็นรายบุคคล จะต้องมียุทธศาสตร์กำหนดเป็นประกัน นอกจากนี้เป็นโครงการของรัฐบาลซึ่งขอรับสินเชื่อเป็นกลุ่ม ก็ให้เกษตรกรในกลุ่มรับผิดชอบเองในหนี้สินร่วมกัน

ส่วนการให้สินเชื่อแก่สหกรณ์ ถ้าเป็นโครงการของธนาคารเองและถ้ามีหลักทรัพย์ก็ให้จำนองหลักทรัพย์เป็นประกัน ถ้าไม่มีหลักทรัพย์ ก็ให้คณะกรรมการดำเนินงานค้ำประกันในฐานะส่วนตัว ถ้าเป็นโครงการของรัฐบาลหรือส่วนราชการถ้าธนาคารกับส่วนราชการควบคุมดูแลโดยใกล้ชิด ก็ให้คณะกรรมการดำเนินงานค้ำประกันในฐานะส่วนตัวได้

โครงการสินเชื่อตามแผนสามประสานเพิ่งเริ่มต้นการดำเนินงาน โครงการแรกดำเนินการที่ ต. หัวดง อ. เมือง จ. พิจิตร เมื่อ 1 พฤศจิกายน 2522 และธนาคารร่วมกับ ร.พ.ช. สำรวจพื้นที่ในจังหวัดต่างๆ อีก 8 แห่ง เพื่อดำเนินการให้ทันปี 2523 ธนาคารคาดว่าถ้าแผนดำเนินไปด้วยดี จำนวนสินเชื่อจะสูงขึ้น

ธนาคารฯ ได้เข้าร่วมโครงการกับหน่วยราชการอื่น ๆ อีกหลายหน่วยซึ่งธนาคารได้นำโครงการสินเชื่อเพื่อการเกษตรตามแผนสามประสานเข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 13.4

ปริมาณการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรของธนาคารกรุงไทย จำกัด

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	ร่วมกับ ร.พ.ช.
2510	1.45
2511	6.26
2512	3.46
2513	1.90
2514	3.10
2515	4.26
2516	5.18
2517	4.50
2518	2.83

ที่มา : สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

ธนาคารกสิกรไทย

ธนาคารกสิกรไทยตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2487 แต่เริ่มให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2510 โดยดำเนินการร่วมกับ ร.พ.ช. ตามนโยบายของรัฐบาล ในปี 2511 ธนาคารก็ได้เริ่มดำเนินการให้สินเชื่อด้วยตนเองการให้สินเชื่อการเกษตรในระยะแรก ๆ ให้เฉพาะรายบุคคลประเภทเดียวเพราะธนาคารมีพนักงานติดตามสินเชื่อไม่เพียงพอ แต่ต่อมาธนาคารก็มีการให้กู้แบบกลุ่ม กลุ่มละไม่น้อยกว่า 5 คน และไม่เกิน 25 คน ประเภทของเงินกู้มีทั้งระยะสั้น 1—1½ ปี ระยะปานกลาง 3—5 ปี และระยะยาวไม่เกิน 10 ปี วงเงินให้กู้ ประเภทกลุ่ม ถ้าไม่มีหลักทรัพย์เป็นประกันใช้การรับประกันในหนี้ร่วมกันจะกู้ได้ไม่เกิน 8,000 บาท ถ้ามีหลักทรัพย์เช่น โฉนดที่ดิน หรือ น.ส. 3 เป็นประกัน กู้ได้รายละเอียดไม่เกิน 10,000 บาท ส่วนหลักเกณฑ์การให้กู้อื่น ๆ เช่น การกำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรลูกค้า อัตราดอกเบี้ย การชำระเงินกู้ การติดตามผล ก็คล้ายคลึงกับของธนาคารกรุงเทพ ฯ แต่จำนวนเงินที่ให้เกษตรกรกู้ยืมน้อยกว่าธนาคารกรุงเทพมาก

ตารางที่ 13.5

ปริมาณการให้สินเชื่อการเกษตรของธนาคารกสิกรไทย

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	ร่วมกับ ร.พ.ช.	ถ้าเป็นการเอง	รวม
2510	1.20	—	1.20
2511	1.05	0.92	1.97
2512	0.89	2.85	3.74
2513	0.69	6.08	6.68
2514	0.46	11.67	12.13
2515	0.66	24.27	24.93
2516	0.96	33.19	34.15
2517	2.48	40.66	43.14
2518	2.63	96.48	99.11

ที่มา : ธนาคารกสิกรไทย

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด ให้สินเชื่อการเกษตรเมื่อปี 2510 แต่จำนวนไม่มากนัก และให้เพิ่มมากขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล เมื่อปี 2518 ธนาคารกรุงศรีอยุธยา สนองนโยบายสินเชื่อให้เกษตรกร ดังนี้

ประเภทของผู้กู้ มีอยู่ 2 ประเภทคือ

1. รายบุคคล
2. รายกลุ่ม กลุ่มตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป

สำหรับสหกรณ์การเกษตรธนาคารยังไม่มียกเว้นนโยบายจะให้สินเชื่อ ท้องที่ที่ดำเนินงานให้สินเชื่อก็ต้องเป็นท้องที่ที่มีสาขาของธนาคารดำเนินงานอยู่หรือท้องที่ใกล้เคียง

ประเภทเงินกู้

1. ระยะสั้น ฤดูกาลผลิตหนึ่งๆ
2. ระยะปานกลาง

สำหรับเงินกู้ระยะยาวยังไม่มี ธนาคารจะให้กู้ในกรณีพิเศษเท่านั้น

จำนวนเงินที่ให้กู้

ระยะสั้น ไม่เกิน 50 เปอร์เซ็นต์ ของราคาผลิตผลส่วนที่ขายซึ่งผลิตด้วยเงินกู้ และไม่เกินจำนวนเงิน 5,000 บาท

ระยะปานกลาง กู้ได้ภายในวงเงิน 10,000 บาท

อัตราดอกเบี้ย

ลูกค้ากลุ่ม ดอกเบี้ยร้อยละ 12 รายบุคคลสูงกว่าในกรณีรับตัวสัญญาใช้เงิน ดอกเบี้ยร้อยละ 10 นับจากวันที่เกษตรกรออกตัวให้จนถึงกำหนดชำระ ถ้าเกินอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

หลักเกณฑ์อื่นๆ ก็คล้ายคลึงของธนาคารกรุงเทพ ฯ กิจกรรมค้ำประกันในค้ำประกันสินเชื่อการเกษตรไม่มีอะไรเป็นพิเศษ นอกจากธนาคารให้กู้แก่เกษตรกรที่มีหน่วยราชการรับรองมา และให้เกษตรกรชำระเงินที่หน่วยราชการที่ติดต่อมาแล้วหน่วยงานนั้นก็รวบรวมส่งธนาคารอีกต่อหนึ่ง

ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การจำกัด และธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด

ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ เริ่มดำเนินงานให้สินเชื่อแก่เกษตรกรร่วมกับ ร.พ.ช. เมื่อปี 2510 เช่นเดียวกับธนาคารอื่น ส่วนธนาคารไทยพาณิชย์เริ่มงานสินเชื่อการเกษตร ในปี 2518 ตามนโยบายของรัฐบาล ธนาคารทั้ง 2 แห่งนี้ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรเป็นจำนวน น้อยกว่าธนาคารกรุงเทพ จำกัด มาก ทั้งนี้เนื่องจากมีทุนน้อยกว่า และยังพบปัญหาและอุปสรรค ต่างๆ เช่น ปัญหาค้างชำระ ปัญหาหนี้สูญ การดำเนินงานต้องใช้พนักงานมากเป็นต้น ดังนั้น ธนาคารจึงให้สินเชื่อเท่าที่ทำได้ ส่วนที่เหลือก็นำไปฝากไว้กับ ธ.ก.ส. อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ ต่างๆ ในการให้สินเชื่อก็คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับของธนาคารกรุงเทพ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นธนาคารกลางทำหน้าที่เป็นธนาคารของรัฐบาล และ ธนาคารของธนาคารพาณิชย์ต่างๆ บทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องการอำนวยสินเชื่อ ทางการเกษตร ได้เริ่มขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการแก้ไขพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการธนาคาร แห่งประเทศไทยเมื่อปี 2510 ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเริ่มมีบทบาทมากขึ้น แต่มิได้เกี่ยวข้องกับ การให้สินเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรง เป็นการให้ทางอ้อมโดยผ่านทาง ธ.ก.ส.และธนาคารพาณิชย์ ความช่วยเหลือของธนาคารแห่งประเทศไทย อาจจะจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. เป็นแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยธนาคารแห่งประเทศไทยรับซื้อลดตั๋ว สัญญาใช้เงินของเกษตรกรจากธนาคารพาณิชย์และ ธ.ก.ส. ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดการ รับช่วงซื้อตั๋วเงินทางการเกษตรไว้ 4 ประเภท คือ

1.1 การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากผลผลิตทางการเกษตร เป็นตั๋ว สัญญาใช้เงินที่เกษตรกรได้รับสินเชื่อเพื่อการผลิตจากธนาคารพาณิชย์ หรือ ธ.ก.ส. อายุของตั๋ว สัญญาใช้เงินไม่เกิน 12 เดือน เสียดอกเบี้ยหรือส่วนลดร้อยละ 10 ต่อปี แล้วธนาคารพาณิชย์และ ธ.ก.ส. ถิ่นนำตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกโดยเกษตรกรมาขายลดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยอีกทอดหนึ่ง โดยเสียส่วนลดร้อยละ 5 ต่อปี

1.2 การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการให้สินเชื่อโดยมีผลผลิต เกษตรเป็นประกัน เป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในการระบายผลผลิตจนกว่าจะขายได้ราคาดี เริ่ม

ในปี 2514 ตัวชนิดที่มีอายุการชำระไม่เกิน 6 เดือน คิดส่วนลดจากธนาคารพาณิชย์ในอัตรา ร้อยละ 5 และธนาคารพาณิชย์หรือ ธ.ก.ส. คิดส่วนลดจากเกษตรกรไม่เกินร้อยละ 7 ต่อปี

1.3 การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการจัดซื้อวัสดุการเกษตร เริ่ม ปี 2517 ตัวชนิดนี้เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรในการจัดซื้อ วัสดุทางการเกษตร อายุไม่เกิน 6 เดือน ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ธนาคาร พณิชย์หรือ ธ.ก.ส. คิดจากกลุ่มสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรในอัตราร้อยละ 7 ต่อปี

1.4 การรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการเลี้ยงสัตว์ เริ่มปี 2517 เป็น การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์จะได้มีทุนหมุนเวียนในการเลี้ยงสัตว์ที่เสียดอกเบี้ยต่ำ การ กำหนดอายุของตัวเป็นไปตามความจำเป็นของอายุสัตว์เลี้ยง ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดส่วนลด ในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ธนาคารพาณิชย์หรือ ธ.ก.ส. คิดอัตราร้อยละ 7 ต่อปี

ตารางที่ 13.6 การคิดลดตั๋วสัญญาใช้เงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

รายการ	การผลิตเกษตร	การตลาด	ปศุสัตว์	ปัจจัยการผลิต
ปี	2511	2514	ม.ค. 2517	ต.ค. 2517
ระยะเวลาไถ่ถอน	12 เดือน	180 วัน	5 ปี	ไม่มีรายงาน
จำนวนเงินต่ำสุด	10,000 บาท	ไม่มี	10,000 บาท	10,000 บาท
จำนวนเงินสูงสุด	90 % ของหนี้ ของเกษตรกร	เท่ากัน	เท่ากัน	90 % ของจำนวน ที่ใช้
อัตราดอกเบี้ย	5 % ต่อปี	5 % ต่อปี	5 % ต่อปี	5 % ต่อปี
อัตราการออกใช้สูงสุด	10 % ต่อปี	10 % ต่อปี	7 % ต่อปี	7 % ต่อปี

หมายเหตุ : 1. อัตราดอกเบี้ยที่คิดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย
                  2. อัตราการออกใช้สูงสุดสำหรับผู้ให้กู้จะคิดจากผู้
                  ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 13.7

จำนวนการคิดลดทั้งหมดและจำแนกตามชนิดของตัวสัญญาใช้เงิน
ของผู้ให้กู้ของธนาคารแห่งประเทศไทย ปี 2513 – 2520

ปี	ผู้ให้กู้ ทั้งหมด	ธ.ก.ส.	ธนาคาร พาณิชย์	ชนิดของตัวสัญญาใช้เงิน			
				การผลิต การเกษตร	การตลาด	ปศุสัตว์	ปัจจัย การผลิต
2513	138.0	129.7	8.3	138.0	—	—	—
2514	844.2	76.3	7.9	84.2			
2515	205.4	200.1	5.3	202.7	2.7	—	—
2516	282.0	277.6	4.1	281.1	0.9	—	—
2517	499.0	454.7	44.3	467.6	1.8	29.6	—
2518	707.0	464.8	142.2	590.0	3.7	42.7	70.6
2519	1,174.0	1,073.5	100.5	1,030.5	2.5	100.5	40.5
2520	1,206.4	1,022.4	184.0	1,000.0	—	184.0	22.4
รวม	4,296.0	3,799.1	496.6	3,794.1	11.6	356.8	133.5
	(100.0)	(84.4)	(11.6)	(88.3)	(0.3)	(8.3)	(3.1)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. เป็นผู้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติการเกี่ยวกับสินเชื่อการเกษตร ตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา ดังนี้ คือ

2.1 ให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อการเกษตร โดยการให้กู้แก่เกษตรกรมากขึ้นตามจำนวนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ หรืออาจจะนำมาฝากไว้ที่ ธ.ก.ส. เพื่อให้ ธ.ก.ส. จะได้มีทุนเพิ่มขึ้นสำหรับให้เกษตรกรกู้ต่อไป

2.2 อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์เปิดสาขาในอำเภอรอบนอกได้ตามความต้องการ แต่สาขาของธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข คือ สาขาของธนาคารต้องให้สินเชื่อแก่บุคคลในอำเภอนั้นและอำเภอใกล้เคียงเป็นจำนวนรวมไม่น้อยกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ ของเงินฝาก และอย่างน้อยหนึ่งในสามของจำนวนนั้นจะต้องเป็นสินเชื่อเพื่อการเกษตร หากธนาคารพาณิชย์ไม่

สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ให้นำเงิน ส่วนที่จะต้องเป็นสินเชื่อก่อตั้งขึ้น ที่ไม่ได้ให้แก่เกษตรกรครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว ผ่าไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย

3. เป็นผู้ประสานงานพัฒนาการเกษตร โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดตั้งกลุ่มพัฒนาสินเชื่อการเกษตรขึ้นในธนาคาร ฯ รับผิดชอบเกี่ยวกับสินเชื่อการเกษตร ศึกษาและติดตามผลการดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์และ ธ.ก.ส. ช่วยสำรวจแหล่งที่ธนาคารพาณิชย์และ ธ.ก.ส. จะสามารถขยายสินเชื่อการเกษตรได้ โดยลำพัง หรือกระทำร่วมกับ ธ.ก.ส. และชักจูงให้เข้าไปขยายสินเชื่อการเกษตรในแหล่งนั้น เป็นการช่วยให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อการเกษตรตามเป้าหมายของแต่ละปีได้

จะเห็นว่าธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทในเรื่องสินเชื่อการเกษตรเป็นอย่างมากทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้ให้กู้และผู้กู้ เพื่อให้การดำเนินงานขยายสินเชื่อการเกษตรเป็นไปอย่างรวดเร็ว และได้ผลตามความมุ่งหวังของรัฐบาล

รัฐบาล

รัฐบาลให้สินเชื่อโดยตรงแก่เกษตรกร โดยผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งได้ดำเนินการมานานแล้ว แต่การให้สินเชื่อของรัฐบาลเป็นการช่วยเหลือเฉพาะอาชีพ เฉพาะกลุ่มเท่านั้น เช่น อาชีพการประมง กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ สมาชิกนิคมสร้างตนเอง เป็นต้น เงินทุนที่เกษตรกรกู้ยืมมาจากเงินงบประมาณ ในรูปเงินทุนหมุนเวียนซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก หน่วยงานที่ให้สินเชื่อได้แก่

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ก. กรมประมง ให้เงินกู้ 3 ประเภท คือ

- เงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมอาชีพประมงทะเล
- เงินทุนหมุนเวียนเพาะเลี้ยงกุ้งชายฝั่ง
- เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ปัจจุบัน สินเชื่อเพื่อส่งเสริมอาชีพประมงทะเลยังคงหมุนเวียนให้ชาวประมงกู้ยืมอยู่ แต่เงินทุนหมุนเวียนเพาะเลี้ยงกุ้งชายฝั่งได้ยกเลิกไปเมื่อปี 2518 ตามมติของคณะรัฐมนตรี และเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำก็ยกเลิกไปเนื่องจากกสิกรค้างชำระมาก ทำให้ขาดทุนที่จะให้กู้ยืมต่อไป

เมื่อเร็ว ๆ นี้ รัฐบาลได้เริ่มโครงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ทุน
ดำเนินการเริ่มแรกได้รับจากธนาคารพัฒนาเอเชีย จำนวน 14 ล้านดอลลาร์ ฝ.ร.อ. ได้รับสมทบ
จากเงินช่วยเหลือประชาคมยุโรป งบประมาณรัฐบาลไทย และ ฅ.ก.ศ. เป็นเงิน 1.1, 9.5 และ
17.3 ล้านดอลลาร์ ฝ.ร.อ. ตามลำดับ รวมเป็นเงินที่ใช้ในโครงการ 41.8 ล้านดอลลาร์ ฝ.ร.อ.
ผู้ดำเนินงานนอกจากกรมประมง ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงแล้ว ก็มีกรมส่งเสริมสหกรณ์เข้ามาร่วมด้วย
และ ฅ.ก.ศ. เข้ามาช่วยเหลือในการให้สินเชื่อ มีโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ดังนี้

- ปรับปรุงนากุ้ง และปลาที่มีอยู่เดิม
- จัดตั้งนิคมเพาะเลี้ยงกุ้งและปลาน้ำกร่อย
- จัดตั้งสถานีเพาะพันธุ์กุ้งทะเล
- เลี้ยงกุ้งก้ามกรามและปลาน้ำจืดในคอก
- เลี้ยงปลาสร้อยในกระชัง
- เลี้ยงปลาร่วมกับการเลี้ยงปลุสสัตว์

ข. กรมปลุสสัตว์ ให้เงินกู้ 2 ประเภท

- เงินทุนหมุนเวียนการเลี้ยงสัตว์
- เงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมการปลุสสัตว์แห่งชาติ

เงินกู้ทั้ง 2 ประเภทนี้ ได้ยกเลิกหมดแล้ว คงเรียกเก็บแต่ทุนคืนอย่างเดียว

ต่อมาปี 2519 กรมปลุสสัตว์ได้ตั้งโครงการพัฒนาปลุสสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียง-
เหนือขึ้น โดยได้รับเงินทุนเป็นเงินกู้จากธนาคารโลก โครงการที่จะทำก็มีเช่น

- โครงการปรับปรุงทุ่งหญ้าในบริเวณสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์
- จัดตั้งหน่วยพัฒนาปลุสสัตว์ขึ้นในท้องที่
- ปรับปรุงทำเลเลี้ยงสัตว์สาธารณะ
- ปรับปรุงทำเลเลี้ยงสัตว์ส่วนตัวของเกษตรกร

ค. กรมส่งเสริมสหกรณ์

สหกรณ์นับเป็นแหล่งสินเชื่อประเภทสถาบัน ที่รัฐบาลได้ส่งเสริมให้แพร่หลาย
นับเป็นเวลากว่า 60 ปี สหกรณ์รูปแรกก็นำมาใช้ในประเทศไทยเป็นสหกรณ์หาทุน ซึ่งตั้งขึ้น
เมื่อปี 2459 ที่จังหวัดพิษณุโลก และต่อมาก็มีสหกรณ์อีกหลายรูปเกิดขึ้น เช่น สหกรณ์เครดิต
ผลิตภัณฑ์ สหกรณ์ขายข้าว สหกรณ์บำรุงที่ดิน สหกรณ์นิคม เป็นต้น งานสหกรณ์ใน

ประเทศไทยได้ผ่านระยะทั้งขยายตัวและเปลี่ยนแปลงนโยบายหลายครั้ง เช่นการรวมตัวกันเข้าเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปภายใต้ พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2511 ซึ่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขมาจาก พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2471

ปัจจุบัน รัฐบาลบริหารขบวนการสหกรณ์โดยผ่านกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เงินกู้ที่นำไปให้สมาชิกกู้ยืมมีดังนี้

- เงินทุนส่งเสริมการสหกรณ์ ได้จากเงินงบประมาณ
- เงินทุนหมุนเวียนสหกรณ์ ได้จากเงินทุนดำเนินการของสหกรณ์ ประเภทของเงินกู้มีทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

2. กระทรวงมหาดไทย

- กรมการปกครอง
- กรมพัฒนาชุมชน
- กรมประชาสงเคราะห์

กรมประชาสงเคราะห์ ได้ให้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรแก่สมาชิกนิคมสร้างตนเองมาตั้งแต่ปี 2483 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้สมาชิกนิคมฯ ได้มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ

แหล่งของเงินทุน ทุนในการให้สมาชิกนิคมกู้ยืมมาจากเงินงบประมาณโดยใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนการให้กู้ ในปัจจุบันมีธนาคารพาณิชย์เข้ามาช่วยให้สินเชื่อด้วย

หลักเกณฑ์ในการให้สินเชื่อ โดยที่กรมประชาสงเคราะห์ ไม่ได้เป็นสถาบันการเงิน โดยหน้าที่เหมือนธนาคาร จึงมีข้อกำหนดในการให้กู้ยืมแก่สมาชิกแตกต่างออกไป คือ การให้กู้ระยะสั้น มีกำหนด 1—3 ปี ระยะยาว มีกำหนด 5 ปีขึ้นไป อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี และต้องมีหลักประกันในการให้กู้ยืม ซึ่งอาจเป็นบุคคล ททรัพย์สิน หรือพืชผลอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

จำนวนเงินกู้ กรมประชาสงเคราะห์จะพิจารณาตามความจำเป็นและเหมาะสม ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปแต่ละนิคม เช่น สมาชิกนิคมที่ประกอบกรการสีกรรม และเลี้ยงสัตว์ จะกู้ได้ไม่เกินรายละ 3,000 บาท นิคมสร้างตนเองในจังหวัดภาคใต้ คือ ยะลา นราธิวาส สตูล พังงา จะได้รับเงินกู้อย่างละไม่เกิน 45,000 บาท ในระยะเริ่มแรกของการอพยพเข้ามาอยู่ในนิคม เพื่อเป็นการสร้างบ้านเรือน ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนเครื่องมือในการประกอบอาชีพ นิคมสร้างตนเองที่จัดตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงของชาติ เช่น นิคมสร้างตนเองพระแสง

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับเงินกู้ร้อยละ 33,800 บาท นอกจากนี้ สมาชิกนิคมใดที่ปลูกปาล์มน้ำมัน ตามโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันของกระทรวงมหาดไทย จะได้รับเงินร้อยละ 45.000 บาท ผลการดำเนินงาน จนถึงปี 2522 กรมประชาสัมพันธ์อำเภอวิสัยสินเชื่อให้แก่ สมาชิกนิคมสร้างตนเอง 41 นิคม เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 270.6 ล้านบาท และมียอดตัวชำระอยู่ 226.1 ล้านบาท

3. สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

ได้ดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรในเขตเร่งรัดพัฒนา โดยมีธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ เป็นผู้ให้สินเชื่อ

4. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

— โครงการปลูกยางพันธุ์ใหม่แทนยางพันธุ์เดิม แหล่งเงินทุนมาจากการเก็บภาษีส่งออกของยาง และงบประมาณสมทบบางส่วน แต่การปลูกทดแทนเป็นไปอย่างล่าช้า

— โครงการเร่งรัดการปลูกทดแทนสวนยางเก่า เพื่อให้การปลูกทดแทนเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงให้กู้ยืมเงินจากต่างประเทศคือ ธนาคารโลก และบริษัทพัฒนาการแหล่งเครื่องจักรภาพ โดยมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8.5 ต่อปี ระยะปลอดหนี้ 7 ปี กำหนดชำระคืนภายใน 22 ปี สำนักงานกองทุนฯ ได้จ่ายเงินสงเคราะห์ให้แก่เกษตรกรผู้ทำสวนยาง ทั้งในรูปแบบเงินสด และวัสดุสิ่งของ

จะเห็นได้ว่า การให้สินเชื่อโดยหน่วยงานของรัฐบาลนั้นเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง การส่งเสริมอาชีพการทำมาหากิน อันเป็นการสงเคราะห์ราษฎรที่เดือดร้อนเพื่อประโยชน์ในการปกครอง เช่น การให้สินเชื่อของนิคมสร้างตนเอง ของกรมประชาสัมพันธ์ การให้ความช่วยเหลือในรูปวัสดุสิ่งของ เพื่อบำบัดความเดือดร้อนเฉพาะคราว ฉะนั้นสินเชื่อจากรัฐบาลจึงเป็นเพียงส่วนประกอบที่ช่วยให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน

1. ปัญหาเงินกู้ค้างชำระและหนี้สูญ สถาบันการเงินหลายแห่งแม้ในต่างประเทศ มักประสบปัญหาเกษตรกรมิได้ชำระหนี้สินคืนภายในที่กำหนดเวลา และมีอยู่มากที่ไม่ชำระเลย ทำให้เกิดหนี้สูญ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การอำนวยความสะดวกเพื่อมุ่งจะพัฒนาการเกษตรประสบความล้มเหลว สถาบันการเงินโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ก็ถึงเลที่จะให้กู้ สาเหตุหลายประการที่เกษตรกรไม่ชำระหนี้พอสรุปได้ดังนี้

- การบิดพลิ้วไม่ยอมชำระหนี้ของภคิน
- เกษตรกรไม่มีแผนการใช้เงินและไม่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้
- เกษตรกรเห็นว่าตนเองสามารถกู้ยืมจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการเงินได้
- การผลิตเสียหายจากภัยธรรมชาติ
- รายได้ตกต่ำเนื่องจากราคาดังผลตกต่ำ
- เกษตรกรมักชำระหนี้ให้แหล่งให้กู้ยืมอื่นก่อนมากกว่าที่จะชำระให้สถาบัน
- เกษตรกรมีทัศนคติว่าเงินกู้จากสถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องชำระคืน หรือจะชำระคืนเมื่อไรก็ได้

นอกจากจะมองในด้านเกษตรกรผู้กู้ที่ไม่ยอมชำระหนี้แล้ว สถาบันการเงินก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกษตรกรไม่อยากจะชำระหนี้ สาเหตุก็คือ

- การบริการของสถาบันการเงินไม่ดีพอ เกษตรกรไม่ประทับใจที่จะเป็นลูกค้าที่ดี
- พนักงานสินเชื่อมีไม่เพียงพอ มิได้ติดตามดูแลการใช้เงินอย่างใกล้ชิด
- การระดมเงินออมในท้องถิ่นเพื่อมาเป็นเงินกองทุนให้กู้มีน้อย
- การเมืองที่เข้ามายุ่งเกี่ยว เช่น เกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองมิให้ชำระหนี้ เพื่อเป็นการหาเสียงให้แก่ตนเอง

2. ปัญหาค่าใช้จ่ายสูง ค่าใช้จ่ายสำหรับการให้สินเชื่อการเกษตรของสถาบันมี

— ค่าใช้จ่ายในการบริการ เช่น การให้สินเชื่อให้ถึงมือเกษตรกร พนักงานสินเชื่อต้องออกไปจ่ายเงินกู้ รับชำระหนี้เงินกู้จนถึงหมู่บ้านของเกษตรกร หรือออกไปบริการให้คำแนะนำถึงบ้านเป็นต้น

— ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ตลอดเงินเดือนพนักงานลูกจ้าง ต้องจ่ายในอัตราสูง เพราะพนักงานต้องออกไปในท้องที่ซึ่งเกษตรกรอยู่กระจัดกระจาย บางแห่งการคมนาคมไม่สะดวก ทุกวัน

— ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม ถ้ายังมีการค้างชำระมาก ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงหนียิ่งสูงขึ้น

— ค่าใช้จ่ายของทุนที่ให้กู้ยืม สถาบันได้ทุนมาให้เกษตรกรกู้ยืมจากเงินฝาก ซึ่งสถาบันต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้ฝาก ดังนั้นดอกเบี้ยที่สถาบันเสียจึงเป็นค่าใช้จ่ายอันดับแรก

— ดังนั้นถ้าจำนวนกู้ยืมแต่ละครั้งมีไม่มาก ค่าใช้จ่ายก็มักจะไม่คุ้ม เงินกู้รายย่อยจะเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าเงินกู้รายใหญ่ ระยะเวลาของการกู้ก็ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายและรายได้ของสถาบัน เงินกู้ระยะสั้นรายได้ของสถาบันจะน้อย ค่าใช้จ่ายจะสูงเมื่อเทียบกับรายได้

3. การประกอบการเกษตรมีอัตราความเสี่ยงสูง

— เสี่ยงในด้านการผลิต เนื่องจากภัยธรรมชาติ

— เสี่ยงในด้านราคา สินค้าเกษตรกรรมมีความไวต่อความเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาในท้องตลาด

จากการเสี่ยงทั้ง 2 ประเภทนี้ ทำให้การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรพลอยเสี่ยงไปด้วย

4. อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อการเกษตรต่ำ สถาบันการเงินโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันที่ดำเนินการเพื่อหากำไร การที่กำหนดให้สถาบันการเงินอำนวยการเกษตรในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าสินเชื่อประเภทอื่น ทำให้สถาบันการเงินมีกำไรน้อยลง และยิ่งกว่าดำเนินการมีค่าใช้จ่ายสูง สถาบันก็อาจจะไม่มีกำไรเลย ดังนั้นจึงปรากฏว่ามีสถาบันการเงินจำนวนไม่น้อย ที่ไม่ทำธุรกิจให้กู้ยืมแก่เกษตรกรโดยตรง แต่ทำตามที่รัฐบาลขอร้อง โดยการนำเงินไปฝากไว้กับ ธ.ก.ส. และได้ดอกเบี้ยจาก ธ.ก.ส. เท่ากับดอกเบี้ยที่สถาบันจะต้องจ่ายให้กับประชาชนผู้ฝาก

5. ความไม่พร้อมของเกษตรกรที่จะรับสินเชื่อ เกษตรกรของประเทศส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ของการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร ไม่เข้าใจในเทคนิคการเกษตรสมัยใหม่ และการตลาด ซึ่งจะต้องเป็นไปพร้อมๆ กับการใช้สินเชื่อ ตลอดจนการเก็บออมเพื่อสร้างหลักฐาน ทำให้เกษตรกรขาดหลักทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันเงินกู้

6. ทุนที่ให้เกษตรกรกู้ยืมมีน้อย โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐบาล รัฐบาลจัดสรรเงินจากงบประมาณให้บางหน่วยงานเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนให้แก่เกษตรกร แต่จำนวนเงินที่จัดสรรให้มีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากรัฐบาลมีภาระในการใช้จ่ายมาก ดังนั้นการดำเนินงานช่วยเหลือในด้านสินเชื่อการเกษตรของหน่วยงานรัฐบาลจึงทำได้ไม่เต็มที่

7. ปัญหาภายในสถาบันเอง เช่น

— ปัญหาการจัดองค์การ

— ปัญหาการกำหนดนโยบาย

- ปัญหาการบริหารงาน การเปิดสาขา
- จำนวนพนักงาน

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสาเหตุให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อการเกษตรน้อยกว่าที่ควร จะเห็นได้ชัดในปีแรกที่รัฐบาลขอความร่วมมือในการขยายสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ ทั้งระบบปล่อยสินเชื่อต่ำกว่าเป้าหมาย และถึงแม้ว่าในปีต่อ ๆ มาจะสูงกว่าเป้าหมาย แต่จำนวนสินเชื่อสำหรับสาขาเกษตรก็ยังน้อยกว่าสินเชื่อที่ให้แก่สาขาอื่น ดังนั้นความขาดแคลนสินเชื่อการเกษตรก็ยังมีอยู่ ถ้าหากการอำนวยความสะดวกไม่มีปัญหามากดังที่กล่าวข้างต้น ก็เชื่อว่าอุปทานของสินเชื่อการเกษตรก็จะมีจำนวนใกล้เคียงกับสินเชื่อในสาขาอื่น และความขาดแคลนก็จึงไม่เกิดขึ้น

แนวทางแก้ไข

1. ในเรื่องหนี้ค้างชำระอาจจะแก้ไขโดยการปรับปรุงวิธีดำเนินงานปล่อยสินเชื่อให้รัดกุม และจะเป็นผลให้การเสี่ยงภัยด้านต่าง ๆ ก็ลดไปด้วย วิธีการได้แก่

1.1 การให้สินเชื่อโดยวิธีกำกับ (Supervised Credit) คือ การให้สินเชื่อที่จะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการคือ

ก. มีการวางแผนไร่นา (farm plan) ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ถ้าหากมีแผนการผลิตอาหารสำหรับการบริโภคในครัวเรือนด้วยก็ยิ่งดี

ข. จัดให้มีบริการส่งเสริมการเกษตรควบคู่กันไป

ค. ต้องมีการควบคุมและติดตามผลอย่างใกล้ชิด และอาจจะเพิ่มอีกข้อหนึ่งก็ได้เพื่อการให้สินเชื่อจะมีผลที่สุด คือ

ง. บริการอาหาร โภชนาการ และสุขภาพอนามัย เพราะถือว่าสุขภาพของผู้กู้มีความสำคัญต่อเงินกู้ถ้าผู้กู้ไม่แข็งแรง เจ็บป่วยอยู่เสมอก็เป็นอันตรายต่อเงินกู้

การให้สินเชื่อโดยวิธีกำกับเป็นวิธีการที่ประเทศพัฒนาได้ใช้มาแล้วได้ผลดี ปัจจุบันสถาบันการเงินในประเทศไทยก็ใช้วิธี Supervised Credit กับสินเชื่อการเกษตรเหมือนกัน สินเชื่อโดยวิธีกำกับจะทำให้การรับชำระคืนในอัตราสูง เกษตรกรได้ใช้สินเชื่อไปในการผลิตอย่างแท้จริง อันจะเป็นผลให้ผลิตผลของประเทศไทยส่วนรวมสูงขึ้น

1.2 การประกันภัย

- ประกันพืชผล
- ประกันลูกหน
- ประกันทรัพย์สิน

ฯ ล ฯ

1.3 รับชำระหนี้เป็นผลผลิต เป็นการให้ความสะดวกแก่เกษตรกร

1.4 การรับจำนำผลผลิต

1.5 การใช้ผลผลิตเป็นหลักประกัน

1.6 การจัดชั้นของผู้กู้ เป็นการวัดประสิทธิภาพของผู้กู้ คือ

- ชั้น 1 ดี
- ชั้น 2 ปานกลาง
- ชั้น 3 ไม่ดี

เมื่อสินเชื่อเกษตรกรได้มีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการประกันภัยประกันรายได้ต่างๆ จนทำให้การผลิตรายการเสี่ยงน้อยที่สุด และเกษตรกรสามารถจะชำระหนี้ได้ ดังนั้นถึงแม้สินเชื่อเกษตรกรจะมีค่าใช้จ่ายสูง ก็ยังคุ้มค่า

2. เรื่องอัตราดอกเบี้ยการให้กู้ยืม รัฐบาลอาจจะกำหนดอัตราดอกเบี้ย ให้เหมาะสมภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน แต่ไม่ควรเกินอัตราดอกเบี้ยในสาขาอื่นจะทำให้สถาบันการเงินต่างๆ เต็มใจให้เกษตรกรกู้ยืมมากขึ้น และการที่อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น เกษตรกรก็คงไม่เดือดร้อน ในเมื่อธนาคารพาณิชย์มีการควบคุมและติดตามผล ทำให้เกษตรกรใช้เงินกู้ยืมนี้เกิดประโยชน์ที่สุด ผลตอบแทนย่อมสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่จะต้องเสีย

3. สนับสนุนสหกรณ์การเกษตรทำหน้าที่

- การตลาดผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้
- จัดหาวัสดุการเกษตรให้เกษตรกรในรูปแบบสินเชื่อ
- แบ่งเบาภาระของสถาบันการเงิน

4. ให้การศึกษาแก่เกษตรกรให้รู้จัก

- วิชาการผลิตแผนใหม่
- ใช้สินเชื่อให้เกิดประโยชน์

- การลงบันทึกรายการรับจ่าย
- เก็บบอมนเพื่อเป็นการสร้างหลักประกัน

5. สถาบันการเงินทุกแห่งโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ควรจะดำเนินธุรกิจค้ำเงินเชื่อ การเกษตรด้วยตนเองอย่างจริงจัง โดยถือว่าเป็นธุรกิจหน่วยหนึ่งของธนาคาร ควรมีนโยบายที่แน่นอน จัดจ้างผู้เชี่ยวชาญและพนักงานที่มีความรู้ทางด้านการเกษตรและเงินเชื่อ เมื่อได้บุคคลที่มีความสามารถมาดำเนินงาน ธนาคารก็ย่อมได้รับผลประโยชน์หรือกำไร อันเป็นจุดมุ่งหมายของธนาคาร

6. ควรจะแบ่งหน้าที่การให้สินเชื่อของสถาบันการเงินไปตามประเภทของสินเชื่อ เช่น ธนาคารพาณิชย์ควรมีหน้าที่ให้สินเชื่อระยะสั้นกับระยะปานกลาง ส่วน จ.ก.ส. อันเป็นสถาบันการเงินของรัฐบาล ควรจะรับภาระในการให้สินเชื่อระยะยาว หรืออาจจะจัดตั้งธนาคารที่ดิน (Land Bank) ขึ้นมาทำหน้าที่นี้ก็ได้

7. หน่วยงานของรัฐบาลที่ทำหน้าที่ให้สินเชื่อการเกษตรแต่มีเงินทุนน้อย ก็ควรร่วมมือประสานงานกับสถาบันการเงินในต่าง ๆ นอกเหนือจากการให้เงินกู้ เช่น การบริการส่งเสริมทางวิชาการ การจัดกลุ่มเกษตรกรเพื่อการพัฒนา เป็นต้น

8. เพื่อให้การอำนวยสินเชื่อได้สมความมุ่งหมาย รัฐบาลควรจะดำเนินการในต่างเหล่านี้ควบคู่กันไปกับการให้สินเชื่อ คือ

- การจัดระบบชลประทานเพื่อให้มีน้ำเพาะปลูก
- การคมนาคมขนส่งผลผลิตออกสู่ตลาด
- การตลาด จัดหาตลาดผลผลิตรวมทั้งการบริการข่าวสาร
- รักษาราคาให้มีเสถียรภาพ
- บริการส่งเสริมการเกษตร

สรุปบทที่ 13

สถาบันสินเชื่อการเกษตรภายในประเทศมีธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ และหน่วยงานของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นธนาคารกลาง เป็นผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ในด้านสินเชื่อการเกษตร เช่น กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบขยายสินเชื่อ อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์เปิดธนาคารสาขาในอำเภอรอบนอกได้ ช่วยศึกษาสำรวจติดตามผลด้านสินเชื่อการเกษตร เป็นต้น ความช่วยเหลือสำคัญที่สุดในด้านการเงินก็คือ รับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินทางการเกษตรจากบรรดาธนาคารต่าง ๆ เทียบกับเป็นแหล่งทุนทางการเกษตรให้กับธนาคาร

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นธนาคารที่ติดต่อกับเกษตรกรโดยตรง เป็นผู้รับนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติ ธ.ก.ส.เป็นธนาคารของรัฐทำหน้าที่ให้สินเชื่อการเกษตรอย่างเดียวโดยเฉพาะ (รวมถึงการค้าพืชผลการเกษตร ธุรกิจการเกษตร หรืออุตสาหกรรมการเกษตร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตร) ธ.ก.ส. ให้สินเชื่อโดยแบ่งเกษตรกรเป็น 3 กลุ่มคือ เกษตรกรรายบุคคลและรายกลุ่ม สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมาย สินเชื่อที่ให้มีสินเชื่อระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ในด้านเงินทุนของ ธ.ก.ส. ทุนส่วนใหญ่ได้มาจากการขายลดช่วงตั๋วสัญญาใช้เงินให้กับธนาคารแห่งประเทศไทย การดำเนินงานให้สินเชื่อจะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ธนาคารวางไว้

ธนาคารพาณิชย์ทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ไทยและธนาคารพาณิชย์สาขาของต่างประเทศประมาณ 30 ธนาคาร มีเพียงไม่กี่ธนาคารที่ดำเนินงานให้สินเชื่อการเกษตรเองโดยตรงกับเกษตรกร เช่น ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นต้น ส่วนธนาคารที่ไม่ได้ดำเนินงานให้สินเชื่อเองจะนำยอดเงินที่จะให้

เกษตรกู๋ไปให้ ธ.ก.ส.ดำเนินการให้ การดำเนินงานของธนาคารที่ให้สินเชื่อเองคล้ายการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. คือใหญ่แก่เกษตรกรรายบุคคล รายกลุ่ม และกลุ่มนิติบุคคล สินเชื่อที่ให้มีสินเชื่อระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาวมีน้อย บางธนาคารไม่มี นอกจากนี้ธนาคารยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและบริษัทเอกชนอำนวยความสะดวกตามโครงการที่หน่วยงานนั้น ๆ ตั้งขึ้นมา

หน่วยงานของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ กระทรวงต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตร กระทรวงมหาดไทย รัฐวิสาหกิจ เช่น องค์การยาสูบ องค์การสวนยาง เป็นต้น การให้สินเชื่อของหน่วยงานเหล่านี้มักให้ควบคู่ไปกับงานหลักของตน เป็นการให้สินเชื่อเฉพาะกลุ่มเฉพาะอาชีพ จำนวนสินเชื่อที่ให้ไม่มากนัก เพราะขึ้นอยู่กับทุนซึ่งส่วนใหญ่มาจากงบประมาณแผ่นดิน เนื่องจากงบประมาณจำกัดและสินเชื่อจากรัฐมักไม่เข้มงวด ทำให้สินเชื่อจากรัฐบาลไม่ได้ผลเท่าที่ควร

กล่าวโดยส่วนรวม การดำเนินงานของสถาบันการเงินยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง แต่ปัญหาพอจะแก้ไขได้ถ้าทุกฝ่ายร่วมมืออย่างจริงจัง

แบบฝึกหัดและกิจกรรมท้ายบทที่ 13

1. จงอธิบายถึงประวัติความเป็นมาของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
2. เงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีประเภท อะไรบ้าง แต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์ประสงค์อย่างไร
3. จงอธิบายถึงการดำเนินงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในแง่ของการลงทุนและการให้สินเชื่อ
4. จงอธิบายถึงบทบาทของธนาคารพาณิชย์ในเรื่องสินเชื่อการเกษตร
5. ธนาคารแห่งประเทศไทยมีบทบาทช่วยเกษตรกรเกี่ยวกับสินเชื่อการเกษตรอย่างไร
6. หน่วยงานของรัฐบาลใบบ้างที่ให้สินเชื่อการเกษตรแก่เกษตรกร การให้สินเชื่อแบบใด
7. จงกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ปัญหาใดที่ท่านคิดว่า เป็นปัญหาสำคัญ เพราะเหตุใด
8. แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคมีอย่างไร จงอธิบาย
9. ท่านคิดว่า การเพิ่มสินเชื่อการเกษตรแต่เพียงอย่างเดียวจะมีผลช่วยเกษตรกรเพิ่มรายได้และพัฒนาประเทศไทยหรือไม่ จงอภิปราย